

ΔΠΧΑ 9 - Χρηματοοικονομικά μέσα

ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΤΥΠΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

Τα κείμενα της ενότητας βασίζονται στη διεθνή βιβλιογραφία και έχουν διαμορφωθεί με αναφορά στο έργο του *Christos I. Negkakis*, Professor of Accounting και μέλους του Board of Directors του University of Macedonia, αποτελώντας επιστημονική βάση για την κατανόηση και εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IAS) και των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (IFRS).

Εισαγωγή

Το ΔΠΧΑ 9 ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο του 2014. Το πρότυπο αντικαθιστά το υπάρχον ΔΛΠ 39 και καθορίζει τις αρχές αναγνώρισης και επιμέτρησης των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων και μερικών συμβολαίων αγοράς ή πώλησης μη χρηματοοικονομικών στοιχείων. Η παρουσίαση και οι γνωστοποιήσεις των χρηματοοικονομικών μέσων παραμένουν στο πεδίο εφαρμογής των υφιστάμενων προτύπων. Συγκεκριμένα:

01

ΔΛΠ 32 Χρηματοοικονομικά μέσα: Παρουσίαση

Ορισμοί Χρηματοοικονομικών μέσων, κατάταξη ως χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις και συμμετοχικούς τίτλους, αρχής της υπεροχής της ουσίας έναντι του τύπου, χειρισμός ιδίων μετοχών και σύνθετα χρηματοοικονομικά μέσα.

02

ΔΠΧΑ 9 Χρηματοοικονομικά μέσα

Αρχές αναγνώρισης και παύσης αναγνώρισης χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων, αρχική και μεταγενέστερη επιμέτρησή τους, απομείωση και λογιστική αντιστάθμισης

03

ΔΠΧΑ 7 Χρηματοοικονομικά μέσα: Γνωστοποιήσεις

Απαιτούμενες γνωστοποιήσεις

Πεδίο Εφαρμογής

Το πρότυπο εφαρμόζεται σε όλα τα χρηματοοικονομικά μέσα (για τον ορισμό του χρηματοοικονομικού μέσου βλέπε ΔΛΠ 32) εκτός:

- ✓ Τις συμμετοχές σε θυγατρικές, συγγενείς επιχειρήσεις και κοινοπραξίες που λογιστικοποιούνται σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ 10, ΔΛΠ 27 και ΔΛΠ 28
- ✓ Μισθώσεις στις οποίες εφαρμόζεται το ΔΛΠ 17
- ✓ Προγράμματα παροχών σε εργαζομένους στο οποίο εφαρμόζεται το ΔΛΠ 19
- ✓ Χρηματοοικονομικά μέσα εκδιδόμενα από την οικονομική οντότητα που πληρούν τον ορισμό του συμμετοχικού τίτλου σύμφωνα με το ΔΛΠ 32
- ✓ Ασφαλιστήρια συμβόλαια που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 4

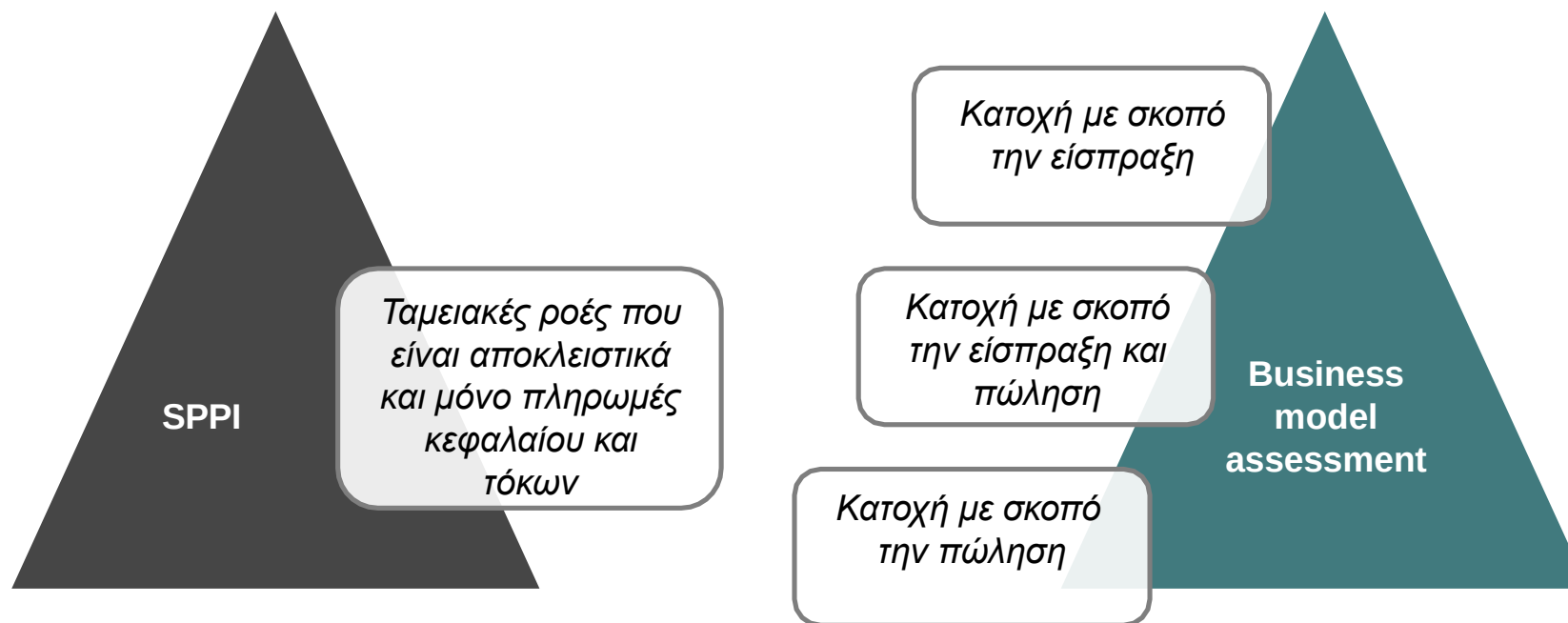
Πεδίο Εφαρμογής

- ✓ Προθεσμιακό συμβόλαιο μελλοντικής αγοράς ή πώλησης που θα έχει ως αποτέλεσμα μια συνένωση επιχειρήσεων εντός πεδίου εφαρμογής του ΔΠΧΑ 3 σε μελλοντική ημερομηνία
- ✓ Χρηματοοικονομικά μέσα, συμβάσεις και δεσμεύσεις που αφορούν συμφωνίες για παροχές που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών στις οποίες εφαρμόζεται το ΔΠΧΑ 2
- ✓ Δικαιώματα και δεσμεύσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 15
- ✓ Δικαιώματα σε πληρωμές για την αποζημίωση της οικονομικής οντότητας για δαπάνες στις οποίες υποχρεούται να προβεί προκειμένου να διακανονίσει μια υποχρέωση την οποία αναγνωρίζει ως πρόβλεψη, σύμφωνα με το ΔΛΠ 37

Κατάταξη και επιμέτρηση

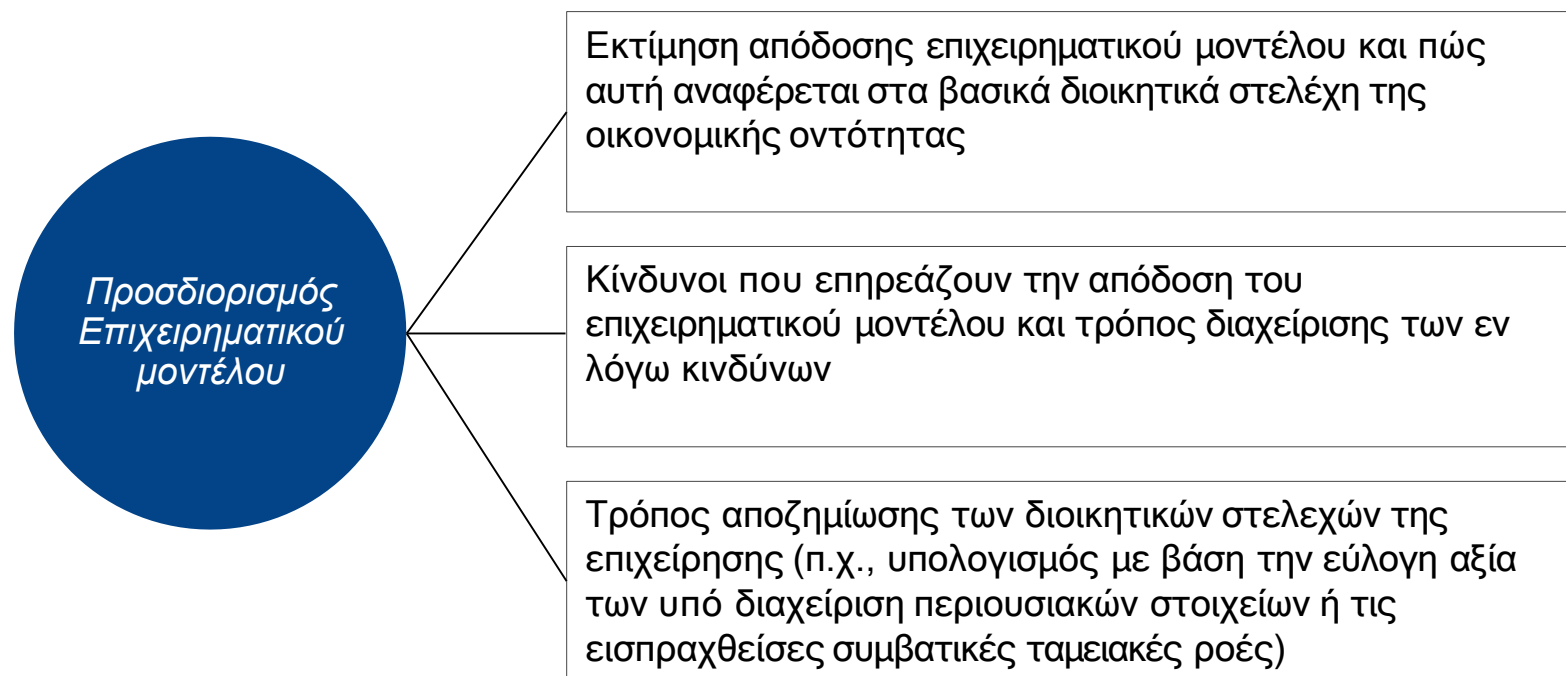
Το ΔΠΧΑ 9 βασίζει την κατάταξη των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων:

- α) στο επιχειρηματικό μοντέλο της οικονομικής οντότητας για διαχείρισή τους (the business model test) και
- β) στα χαρακτηριστικά των συμβατικών ταμειακών ροών που ενσωματώνουν (the Solely Payments of Principal and Interest (SPPI) test)



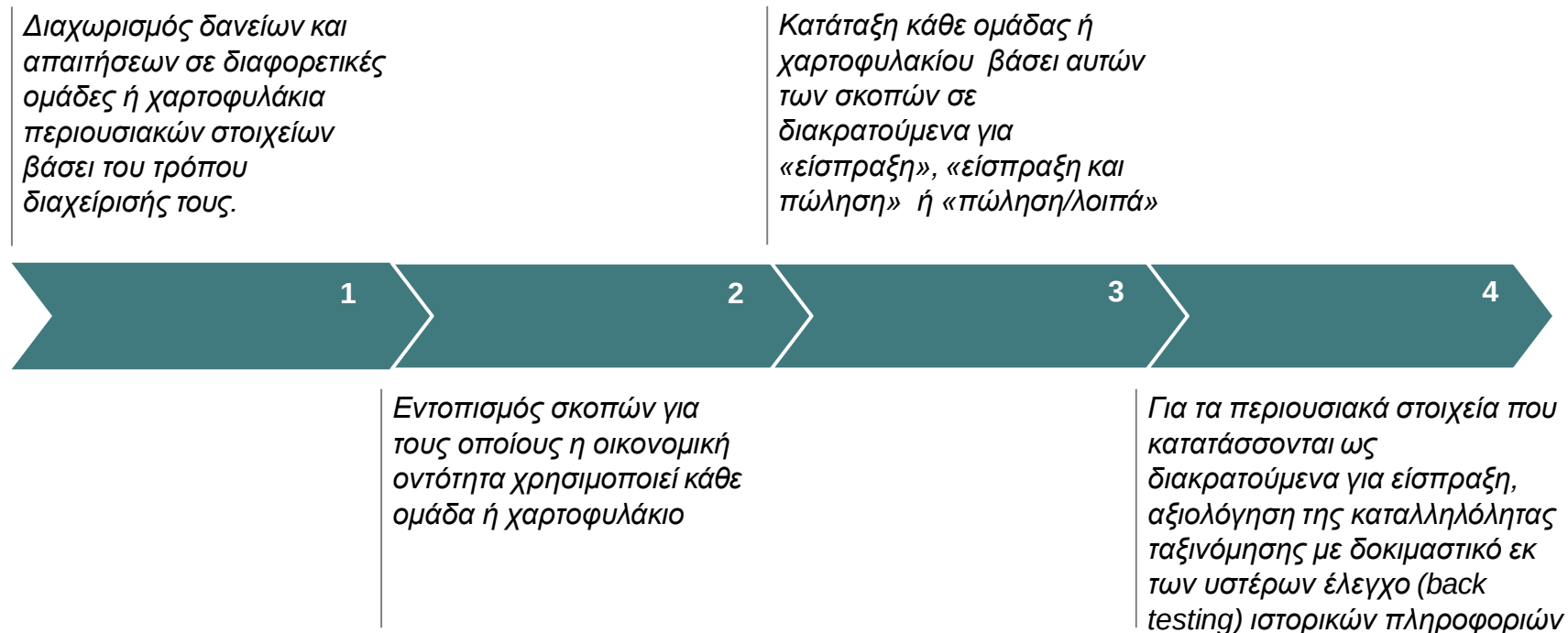
Κατάταξη και επιμέτρηση

Το επιχειρηματικό μοντέλο της οικονομικής οντότητας καθορίζεται από τα διοικητικά στελέχη της οικονομικής οντότητας (όπως ορίζεται στο ΔΛΠ 24 *Γνωστοποιήσεις συνδεδεμένων μερών*).



Κατάταξη και επιμέτρηση

Η εφαρμογή του «Business Model test» περιλαμβάνει 4 βασικά βήματα:



Κατάταξη και επιμέτρηση



Κατάταξη και επιμέτρηση – Παράδειγμα 1

Η εταιρεία Α πραγματοποίησε τις κάτωθι συναλλαγές κατά τη χρήση που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 20X0:

A) Αγοράζει την 01/01/20X0 (ημερομηνία έκδοσης) ένα ομόλογο δετούς διάρκειας με ονομαστικό επιτόκιο 4% έναντι € 100.000. Η Α αγόρασε το ομόλογο με σκοπό τη διακράτησή του και την είσπραξη των συμβατικών ρών που ενσωματώνει και δεν έχει σκοπό να το πωλήσει πριν τη λήξη του. Τα κόστη συναλλαγής που πραγματοποιήθηκαν κατά την αγορά ανήλθαν σε € 2.000. Το πραγματικό επιτόκιο του ομολόγου είναι 6%.

B) Αγόρασε την 01/09/20X0 δικαίωμα προαίρεσης επί επιτοκίων (παράγωγο) κόστους € 8.000, για να δανειστεί στις 30 Απριλίου από την Τράπεζα Ε ποσό € 1.000.000 για 6 μήνες με επιτόκιο 4,5%. Τα κόστη συναλλαγής ανήλθαν σε € 100. Η Εταιρεία προέβη στην ανωτέρω αγορά για κερδοσκοπικούς σκοπούς και η αξία του δικαιώματος στις 31/12/20X0 ανερχόταν σε € 14.000.

Ζητείται

Ο λογιστικός χειρισμός των ανωτέρω συναλλαγών για τη χρήση που έληξε 31 Δεκεμβρίου 20X0.

Κατάταξη και επιμέτρηση – Παράδειγμα 1

Απάντηση

Α) Ομόλογο (Χρεωστικός τίτλος - χωρίς πρόθεση πώλησης: επιμέτρηση στο αποσβεσμένο κόστος)

01/01/20X0

Χρέωση

Πίστωση

Χρεωστικοί τίτλοι (100.000+2.000)

102.000

Διαθέσιμα

102.000

(Αρχική αναγνώριση Χρεωστικού τίτλου)

31/12/20X0

Χρέωση

Πίστωση

Χρεωστικοί τίτλοι (102.000*6%)

6.120

Χρηματοοικονομικά έσοδα

6.120

(Λογισμός χρηματοοικονομικών εσόδων με βάση το πραγματικό επιτόκιο)

31/12/20X0

Χρέωση

Πίστωση

Διαθέσιμα (100.000*4%)

4.000

Χρεωστικοί τίτλοι

4.000

(Εισροή με βάση το ονομαστικό επιτόκιο)

Απάντηση

Β) Δικαίωμα προαίρεσης (Παράγωγο, που δεν χρησιμοποιείται ως μέσο αντιστάθμισης: επιμέτρηση στη εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων)

01/09/20X0	Χρέωση	Πίστωση
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	8.000	
Έξοδα	100	
Διαθέσιμα		8.100
<i>(Αρχική αναγνώριση Παραγώγου)</i>		
31/12/20X0	Χρέωση	Πίστωση
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων (14.000 - 8.000)	6.000	
Κέρδη (Αποτέλεσμα χρήσεως)		6.000
<i>(Επιμέτρηση Παραγώγου στις 31/12/20X0)</i>		

Η εταιρεία Α αγοράζει την 01/01/20X0 ένα ομόλογο πενταετούς διάρκειας και ονομαστικής αξίας € 1.250, καταβάλλοντας το ποσό των € 1.000 (αγορά υπό το άρτιο). Το ομόλογο έχει ονομαστικό επιτόκιο 4,72% και αποδίδει τόκο στο τέλος κάθε έτους. Το πραγματικό επιτόκιο του ομολόγου είναι 10%. Την 31/12/20X0 η εύλογη αξία του είναι € 1.150.

Ζητείται

A) Λογιστικός χειρισμός από την αγορά μέχρι τη λήξη του τίτλου, στην περίπτωση που η εταιρεία Α δεν σκοπεύει να πωλήσει το χρεωστικό τίτλο πριν τη λήξη του.

B) Λογιστικό χειρισμός για τη χρήση που έληξε 31 Δεκεμβρίου 20X0 στην περίπτωση που η εταιρεία Α σκοπεύει να πωλήσει το χρεωστικό τίτλο εφόσον χρειαστεί για την αντιμετώπιση τυχόν ταμειακών αναγκών της.

Απάντηση

Α) Η επένδυση στο ομόλογο θα αποτιμηθεί στο αποσβεσμένο κόστος με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Το ονομαστικό επιτόκιο του ομολόγου 4,72%, δίνει τόκο ετησίως € 59 ($1.250 \cdot 4,72\%$).

Ο πίνακας απόσβεσης (amortization schedule) έχει ως εξής:

Χρήση	Υπόλοιπο έναρξης	Χρηματοοικονομικά έσοδα 10%	Είσπραξη	Υπόλοιπο λήξης
20X0	1.000	100	(59)	1.041
20X1	1.041	104	(59)	1.086
20X2	1.086	109	(59)	1.136
20X3	1.136	113	(59)	1.190
20X4	1.190	119	(1.250+59)	-

Απάντηση

01/01/20X0

Χρέωση

Πίστωση

Χρεωστικοί τίτλοι

1.000

Διαθέσιμα

1.000

(Αρχική αναγνώριση Χρεωστικού τίτλου)

31/12/20X0

Χρέωση

Πίστωση

Χρεωστικοί τίτλοι (1.000*10%)

100

Χρηματοοικονομικά έσοδα

100

(Λογισμός χρηματοοικονομικών εσόδων με βάση το πραγματικό επιτόκιο)

31/12/20X0

Χρέωση

Πίστωση

Διαθέσιμα (1.250*4,72%)

59

Χρεωστικοί τίτλοι

59

(Εισροή με βάση το ονομαστικό επιτόκιο)

Απάντηση

Β) Ομόλογο (Χρεωστικός τίτλος - πρόθεση πώλησης: επιμέτρηση στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων)

Το χρηματοοικονομικό έσοδο και ο εισπραχθέν τόκος υπολογίζονται όπως στο ερώτημα Α. Ωστόσο, το Ομόλογο στις 31/12/20Χ0 θα πρέπει να επιμετρηθεί στην εύλογη αξία του.

	€
Λογιστική αξία στις 31/12/20Χ0	1.041
Εύλογη αξία στις 31/12/20Χ0	<u>1.150</u>
Λοιπά συνολικά έσοδα	109

31/12/20Χ0

Χρεωστικοί τίτλοι

Λοιπά συνολικά έσοδα

(Επιμέτρηση Ομολόγου στις 31/12/20Χ0)

Χρέωση

109

Πίστωση

109

Ανακατάταξη

Μια οικονομική οντότητα μπορεί να προχωρήσει σε ανακατάταξη των χρηματοοικονομικών περιουσιακών της στοιχείων ΜΟΝΟ όταν τροποποιεί το επιχειρηματικό μοντέλο που εφαρμόζει. Η όποια ανακατάταξη εφαρμόζεται μελλοντικά από την ημερομηνία ανακατάταξης και μετά (από την πρώτη μέρα της επόμενης χρήσης).

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει όλες τις περιπτώσεις ανακατάταξης μεταξύ κατηγοριών και το λογιστικό χειρισμό που απαιτείται σε κάθε περίπτωση.

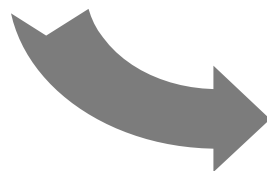
Ανακατάταξη

Από	Προς	Λογιστικός χειρισμός
AC	FVPL	Επιμέτρηση στη εύλογη αξία την ημερομηνία ανακατάταξης και αναγνώριση της διαφοράς μεταξύ αποσβεσμένου κόστους και εύλογης αξίας στα αποτελέσματα
AC	FVOCI	Επιμέτρηση στη εύλογη αξία την ημερομηνία ανακατάταξης και αναγνώριση της διαφοράς μεταξύ αποσβεσμένου κόστους και εύλογης αξίας στα λοιπά συνολικά έσοδα
FVPL	AC	Η εύλογη αξία κατά την ημερομηνία ανακατάταξης καθίσταται η νέα προ αποσβέσεων λογιστική αξία
FVPL	FVOCI	Το χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο συνεχίζει να επιμετράται στην εύλογη αξία
FVOCI	FVPL	Συνέχιση επιμέτρησης στην εύλογη αξία. Σωρευτικό κέρδος ή ζημία στα λοιπά συνολικά έσοδα ανακατατάσσεται στα αποτελέσματα την ημερομηνία ανακατάταξης
FVOCI	AC	Η εύλογη αξία κατά την ημερομηνία ανακατάταξης καθίσταται η νέα προ αποσβέσεων λογιστική αξία. Το σωρευτικό κέρδος ή ζημία που προηγουμένως αναγνωριζόταν στα λοιπά συνολικά έσοδα αφαιρείται από την καθαρή θέση και αναπροσαρμόζονται έναντι της εύλογης αξίας κατά την ημερομηνία ανακατάταξης χωρίς να επηρεάζει τα αποτελέσματα.

Παύση αναγνώρισης

Η οικονομική οντότητα παύει να αναγνωρίζει ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο όταν και μόνο όταν:

- α) εκπνεύσουν τα συμβατικά δικαιώματα επί των ταμειακών ροών του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή
- β) μεταβιβάσει το χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο και η μεταβίβαση πληροί τους όρους για διαγραφή



Υπεροχή ουσίας έναντι του τύπου

Εάν διατηρείται ο έλεγχος, συνεχίζει να αναγνωρίζει το περιουσιακό στοιχείο και αναγνωρίζει μια αντίστοιχη υποχρέωση

Παύση αναγνώρισης - Παράδειγμα

Η Τράπεζα Ε πούλησε ένα ομόλογο που κατείχε στην Τράπεζα Π έναντι € 1.000. Η Τράπεζα Ε δεσμεύεται να επαναγοράσει το ομόλογο σε 4 μήνες έναντι € 1.030

Ζητείται

A) Εξηγήστε εάν η Τράπεζα Ε έχει μεταβιβάσει ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τα οφέλη κυριότητας του ομολόγου και παραθέστε το λογιστικό χειρισμό της ανωτέρω συναλλαγής.

B) Θεωρήστε ότι η Τράπεζα Ε δεσμεύεται να επαναγοράσει το ομόλογο σε 3 μήνες στην εύλογη αξία του αντί της προκαθορισμένης τιμής των € 1.030. Εξηγήστε αν η Τράπεζα Ε έχει μεταβιβάσει ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τα οφέλη κυριότητας του ομολόγου και παραθέστε το λογιστικό χειρισμό της ανωτέρω συναλλαγής.

Παύση αναγνώρισης - Παράδειγμα

Απάντηση

A) Πρόκειται για συμφωνία πώλησης και επαναγοράς στη οποία η Τράπεζα Ε δεσμεύεται να επαναγοράσει το ομόλογο σε καθορισμένη τιμή και επομένως συνεχίζει να φέρει τους κινδύνους ή τα οφέλη από τυχόν διακύμανση της αξίας του ομολόγου. Η τιμή επαναγοράς είναι ουσιαστικά ίση με την τιμή πώλησης πλέον των τόκων του δανειστή (αγοραστή). Η ουσία της συναλλαγής είναι δανεισμός της Τράπεζας Ε με εγγύηση το ομόλογο και συνεπώς η Τράπεζα Ε θα πρέπει να συνεχίσει να αναγνωρίζει το ομόλογο, αναγνωρίζοντας παράλληλα μια δανειακή υποχρέωση ποσού € 1.000 και τόκους ποσού € 30.

B) Πρόκειται για συμφωνία πώλησης και επαναγοράς στην οποία η Τράπεζα Ε δεσμεύεται να επαναγοράσει το ομόλογο στην εύλογη αξία του. Δεδομένου ότι η επαναγορά θα γίνει στην εύλογη αξία που θα έχει το ομόλογο εκείνη τη στιγμή, ο αγοραστής φέρει τους κινδύνους ή τα οφέλη από τυχόν διακύμανση της αξίας του ομολόγου και συνεπώς η Τράπεζα Ε θα πρέπει να αποαναγνωρίσει το ομόλογο.

Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία

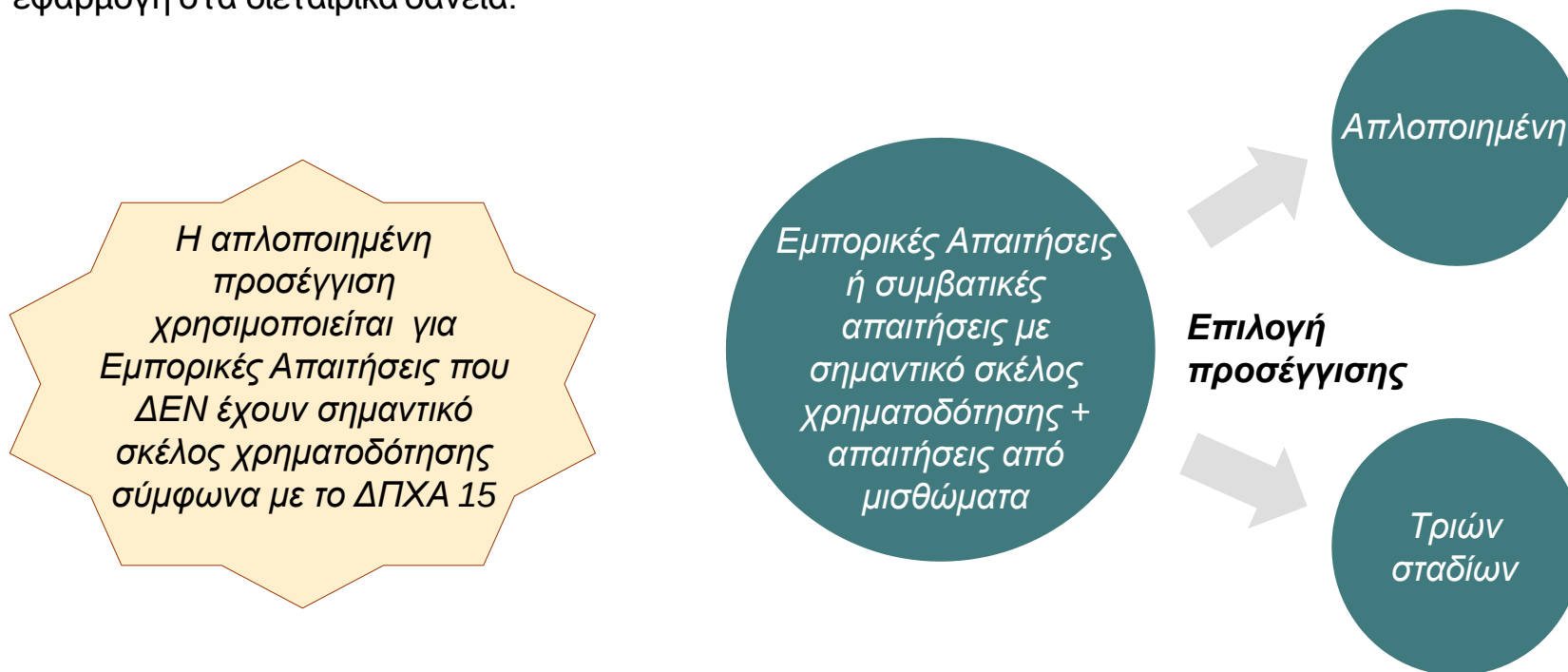
Απομείωση – Προσέγγιση τριών σταδίων

Μεταβολή πιστωτικού κινδύνου μετά την αρχική αναγνώριση

Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3
Αρχική αναγνώριση και μεταγενέστερη αν δεν αυξηθεί σημαντικά ο πιστωτικός κίνδυνος	Σημαντική αύξηση πιστωτικού κινδύνου (μαχητό τεκμήριο καθυστέρηση > 30 ημερών)	Ύπαρξη αντικειμενικών αποδείξεων απομείωσης την ημερομηνία αναφοράς
<u>Αναγνώριση ζημιάς απομείωσης</u>		
Αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες δωδεκαμήνου (12-month expected credit losses)	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες καθ' όλη τη διάρκεια ζωής (lifetime expected credit losses - ECL)	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες καθ' όλη τη διάρκεια ζωής (lifetime expected credit losses - ECL)
<u>Αναγνώριση εσόδου τόκου</u>		
Με το πραγματικό επιτόκιο επί της ακαθάριστης (gross) λογιστικής αξίας	Με το πραγματικό επιτόκιο επί της ακαθάριστης (gross) λογιστικής αξίας	Με το πραγματικό επιτόκιο επί της αναπόσβεστης αξίας

Απομείωση – Απλοποιημένη προσέγγιση

Το ΔΠΧΑ 9 καθιερώνει μια απλοποιημένη προσέγγιση για εμπορικές απαιτήσεις, συμβατικές απαιτήσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 15 και απαιτήσεις από μισθώματα. Για αυτά τα περιουσιακά στοιχεία η οντότητα μπορεί, ή σε μία περίπτωση πρέπει, να αναγνωρίσει πρόβλεψη απομείωσης κατευθείαν βάσει αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών καθ' όλη τη διάρκεια ζωής (lifetime ECLs). Δεν χρησιμοποιείται δηλαδή το μοντέλο τριών σταδίων Η απλοποιημένη προσέγγιση δεν έχει εφαρμογή στα διεταιρικά δάνεια.



Απομείωση – Παράδειγμα 1 (Απλοποιημένη προσέγγιση)

Η εταιρεία Α, έχει εμπορικές απαιτήσεις ύψους € 20 εκατ. και λειτουργεί μόνο σε μία γεωγραφική περιοχή. Οι εμπορικές απαιτήσεις δεν έχουν σημαντικό σκέλος χρηματοδότησης σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 15 Έσοδα από Συμβάσεις με Πελάτες. Για τον προσδιορισμό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών των πελατών της, η Εταιρεία χρησιμοποιεί έναν πίνακα προβλέψεων. Ο πίνακας προβλέψεων βασίζεται σε ιστορικά ποσοστά αθέτησης καθ' όλη τη διάρκεια ζωής των εμπορικών απαιτήσεων και προσαρμόζεται με εκτιμήσεις για το μέλλον. Σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, ενημερώνονται τα ιστορικά ποσοστά αθέτησης και αναλύονται οι αλλαγές στις εκτιμήσεις για το μέλλον. Η Εταιρεία εκτιμά τον ακόλουθο πίνακα προβλέψεων στις 31/12/20Χ0.

	Ποσοστό αθέτησης	Λογιστική αξία 31/12/20Χ0
Χωρίς καθυστέρηση	0,2%	619.623
1-30 ημέρες	1,5%	224.445
31-60 ημέρες	5,0%	96.306
61-90 ημέρες	10,0%	40.502
90+	25,0%	19.124

Ζητείται

Υπολογίστε τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές στις 31/12/20Χ0 βάσει ΔΠΧΑ 9 και παραθέστε τις απαιτούμενες λογιστικές εγγραφές θεωρώντας ότι η σχηματισμένη πρόβλεψη επισφάλειας της Εταιρείας ανέρχεται σε ποσό € 16.000.

Απομείωση – Παράδειγμα 1 (Απλοποιημένη προσέγγιση)

·Απάντηση

	Ποσοστό αθέτησης (1)	Λογιστική αξία 31/12/20Χ0 (2)	Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών καθ' όλη τη διάρκεια ζωής (1)*(2)
Χωρίς καθυστέρηση	0,2%	619.623	1.239
1-30 ημέρες	1,5%	224.445	3.367
31-60 ημέρες	5,0%	96.306	4.815
61-90 ημέρες	10,0%	40.502	4.050
90+	25,0%	19.124	<u>4.781</u>
			18.252
			Σχηματισμένη πρόβλεψη <u>(16.000)</u>
			Αύξηση 2.252
31/01/20Χ0		Χρέωση	Πίστωση
Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές (έξοδα)		2.252	
Πρόβλεψη επισφαλών απαιτήσεων			2.252
(Λογισμός αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών εμπορικών απαιτήσεων 31/12/20Χ0)			

Απομείωση – Παράδειγμα 2 (Προσέγγιση τριών σταδίων)

Η εταιρεία Α χορηγεί δάνειο στην εταιρεία Β ποσού € 500.000 την 01/01/20X3. Το πραγματικό επιτόκιο είναι 4% το χρόνο και ισοδυναμεί με το ποσό του πληρωτέου τόκου στο τέλος κάθε χρήσης. Το κεφάλαιο είναι πληρωτέο την 31/12/20X5. Κατά την αρχική αναγνώριση το δάνειο κατατάσσεται ως χαμηλού πιστωτικού κινδύνου. Η Α υπολογίζει ότι το δάνειο έχει 1% πιθανότητα αθέτησης κατά τους επόμενους 12 μήνες ενώ η παρούσα αξία των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών εκτιμάται στις € 125.000.

Στις 31/12/20X3 η Α καθορίζει ότι ο πιστωτικός κίνδυνος του δανείου αυξήθηκε σημαντικά (καθυστερήση ορισμένων πληρωμών τόκων παρόλο που δεν υπάρχουν ανοιχτά υπόλοιπα). Η παρούσα αξία των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών καθ' όλη τη διάρκεια ζωής του δανείου εκτιμήθηκαν σε € 50.000.

Στις 31/12/20X4 υπάρχουν αντικειμενικές αποδείξεις μείωσης της αξίας του δανείου. Η πραγματική ζημιά απομείωσης εκτιμήθηκε στις € 125.000.

Ζητείται

Υπολογίστε τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές και το έσοδο τόκου που θα πρέπει να αναγνωρισθεί βάσει ΔΠΧΑ 9 για τις χρήσεις 20X3 έως και 20X5 και παραθέστε τις απαιτούμενες λογιστικές εγγραφές.

Απομείωση – Παράδειγμα 2 (Προσέγγιση τριών σταδίων)

31/12/20X3

.Υπάρχει σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου. Το Δάνειο μετακινείται στο Στάδιο 2 και συνεπώς η Α αναγνωρίζει αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια ζωής του δανείου (ECL):

ECL	50.000
(-) Σχηματισμένη πρόβλεψη	<u>(1.250)</u>
Επιπλέον πρόβλεψη	48.750

Η μεταβολή της πρόβλεψης ζημιάς ποσού € 48.750 αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα.

01/01/20X3

Ζημιές απομείωσης

Χρέωση

48.750

Πίστωση

Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών

48.750

(Αναγνώριση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών στις 31/12/20X3)

Το έσοδο τόκου για τη χρήση 20X3 θα υπολογιστεί επί της ακαθάριστης λογιστικής αξίας του Δανείου:

Χρήση	Υπόλοιπο έναρξης	Χρηματοοικονομικά έσοδα 4%	Είσπραξη	Υπόλοιπο λήξης
20X3	500,000	20.000	(20.000)	500.000

Απομείωση – Παράδειγμα 2 (Προσέγγιση τριών σταδίων)

31/12/20X4

.Υπάρχουν αντικειμενικές αποδείξεις μείωσης της αξίας του Δανείου. Το Δάνειο μετακινείται στο Στάδιο 3 και συνεπώς η Α αναγνωρίζει αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια ζωής του δανείου (ECL):

ECL	125.000
(-) Σχηματισμένη πρόβλεψη	<u>(48.750)</u>
Επιπλέον πρόβλεψη	76.250

Η μεταβολή της πρόβλεψης ζημιάς ποσού € 76.250 αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα.

31/12/20X4

	Χρέωση	Πίστωση
Ζημιές απομείωσης	76.250	
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών		76.250
<i>(Αναγνώριση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών στις 31/12/20X4)</i>		

Επειδή το Δάνειο μετακινήθηκε στο Στάδιο 3 στο τέλος της χρήσης του 20X4 το έσοδο τόκου θα υπολογιστεί επί της ακαθάριστης λογιστικής αξίας του Δανείου:

Χρήση	Υπόλοιπο έναρξης	Χρηματοοικονομικά έσοδα 4%	Είσπραξη	Υπόλοιπο λήξης
20X4	500,000	20.000	(20.000)	500.000

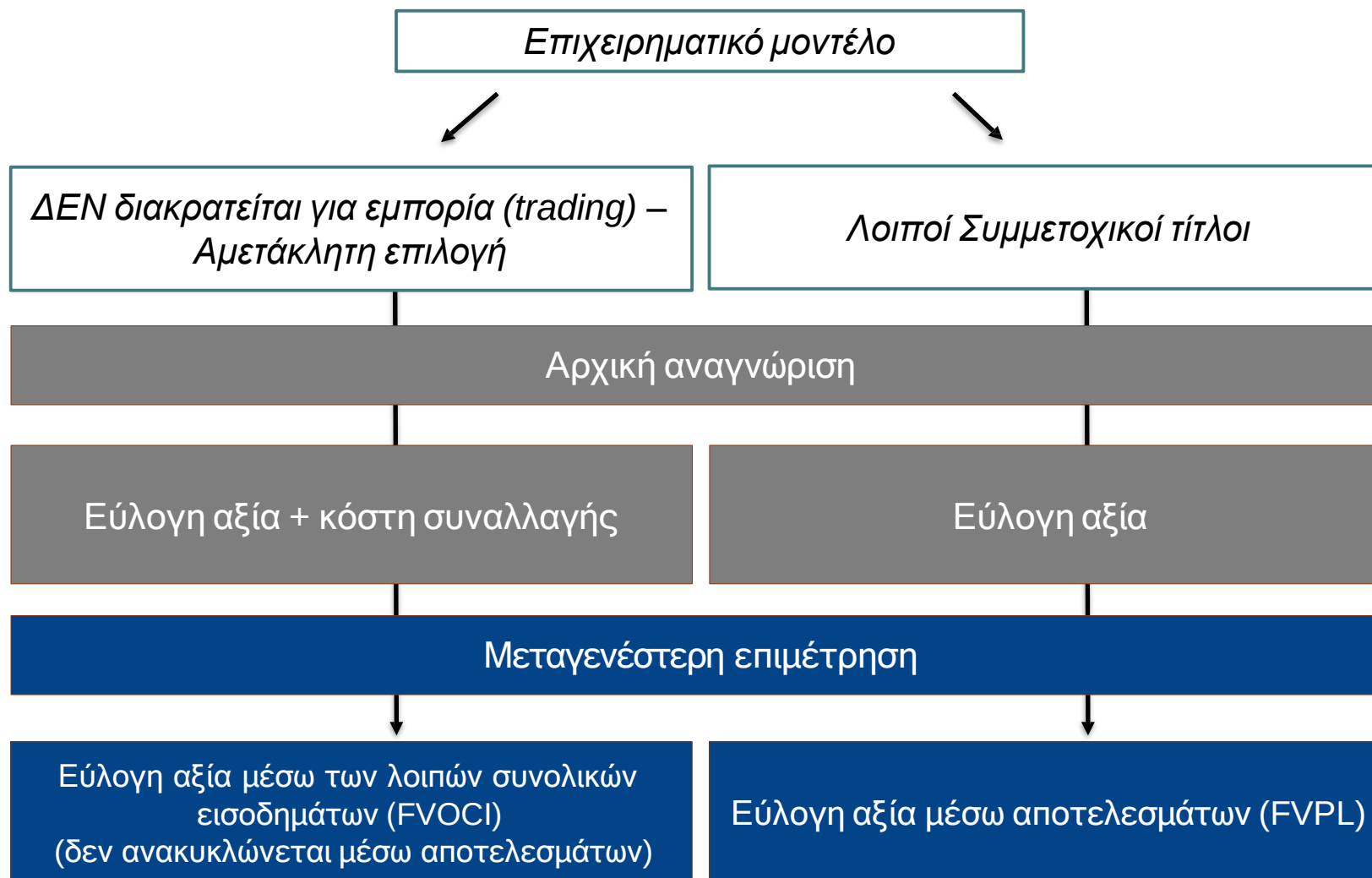
Απομείωση – Παράδειγμα 2 (Προσέγγιση τριών σταδίων)

31/12/20X5

.Το Δάνειο μετακινήθηκε στο Στάδιο 3 στις 31/12/20X4 και συνεπώς για τη χρήση 20X5 το έσοδο τόκου θα υπολογιστεί επί του αποσβεσμένου κόστους (μεικτή λογιστική αξία μείον ζημιά απομείωσης) του Δανείου:

Χρήση	Υπόλοιπο έναρξης	Χρηματοοικονομικά έσοδα 4%	Είσπραξη	Υπόλοιπο λήξης
20X5	500.000			
(-) Ζημιά απομείωσης	(125.000)			
	375.000	15.000	(20.000)	370.000

Συμμετοχικοί τίτλοι Κατάταξη και επιμέτρηση



Κατάταξη και επιμέτρηση – Παράδειγμα 1

Η Εταιρεία Α αγοράζει την 01/01/20X0 € 10 εκατ. μετοχές της εταιρείας Β, που διαπραγματεύονται στο Χρηματιστήριο έναντι € 5 έκαστης. Τα έξοδα της συναλλαγής ανήλθαν σε € 3 εκατ. Στις 31/12/20X0 η αξία της μετοχής στο χρηματιστήριο είναι € 5,5. Στις 20/1/20X1 η εταιρεία Α εισέπραξε μέρισμα από τη Β € 0,15 ανά μετοχή.

Ζητείται

Ο λογιστικός χειρισμός των ανωτέρω συναλλαγών στη περίπτωση που:

Α) Οι μετοχές κατέχονται για εμπορία.

Β) Οι μετοχές αγοράστηκαν με σκοπό την είσπραξη μερισμάτων και η Εταιρεία επέλεξε να τις επιμετρά στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εισοδημάτων.

Κατάταξη και επιμέτρηση – Παράδειγμα 1

Απάντηση

A) Συμμετοχικοί τίτλοι που κατέχονται για εμπορία: επιμέτρηση στη εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων

01/01/20X0

Χρέωση

Πίστωση

Μετοχές εταιρείας Β (10εκ*5)

50.000.000

Έξοδα

3.000.000

Διαθέσιμα

53.000.000

(Αρχική αναγνώριση μετοχών εταιρείας Β)

31/12/20X0

Χρέωση

Πίστωση

Μετοχές εταιρείας Β (10εκ*5,5-50εκ)

500.000

Κέρδη (Αποτέλεσμα χρήσεως)

500.000

(Επιμέτρηση μετοχών εταιρείας Β στις 31/12/20X0)

Κατάταξη και επιμέτρηση – Παράδειγμα 1

Απάντηση

20/01/20X1

Διαθέσιμα

Έσοδα από μερίσματα (10εκ*0,15)

(Είσπραξη μερίσματος € 0,15 ανά μετοχή)

Χρέωση

1.500.000

Πίστωση

1.500.000

Β) Συμμετοχικοί τίτλοι για τους οποίους έγινε η αμετάκλητη επιλογή επιμέτρησης στη εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εισοδημάτων

31/12/20X0

Μετοχές εταιρείας Β (10εκ*5+3εκ)

Διαθέσιμα

(Αρχική αναγνώριση μετοχών εταιρείας Β)

Χρέωση

53.000.000

Πίστωση

53.000.000

Κατάταξη και επιμέτρηση – Παράδειγμα 1

Απάντηση

31/12/20X0

Μετοχές εταιρείας Β (10εκ*5,5-50εκ)

Λοιπά συνολικά έσοδα

(Επιμέτρηση μετοχών εταιρείας Β στις 31/12/20X0)

Χρέωση

500.000

Πίστωση

500.000

20/01/20X1

Διαθέσιμα

Έσοδα από μερίσματα (10εκ*0,15)

(Είσπραξη μερίσματος € 0,15 ανά μετοχή)

Χρέωση

1.500.000

Πίστωση

1.500.000

Κατάταξη και επιμέτρηση – Παράδειγμα 2

Η Εταιρεία Α αγοράζει την 01/09/20X0 10.000 μετοχές της εταιρείας Β, που διαπραγματεύονται στο Χρηματιστήριο έναντι € 2 έκαστης. Τα έξοδα της συναλλαγής ανήλθαν σε € 200. Στις 31/12/20X0 η αξία της μετοχής στο χρηματιστήριο είναι € 2,2. Στις 15/1/20X1 η εταιρεία πωλεί 2.000 μετοχές έναντι € 1,8. Οι μετοχές έχουν καταταχθεί ως αποτιμώμενες στη εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων.

Ζητείται

Ο λογιστικός χειρισμός των ανωτέρω συναλλαγών.

Απάντηση

01/09/20X0

Μετοχές εταιρείας Β (10.000*2)

Έξοδα

Διαθέσιμα

(Αρχική αναγνώριση μετοχών εταιρείας Β)

Χρέωση

20.000

200

Πίστωση

20.200

31/12/20X0

Μετοχές εταιρείας Β (10.000*2,2-20.000)

Κέρδη (Αποτελέσματα χρήσεως)

(Επιμέτρηση μετοχών εταιρείας Β στις 31/12/20X0)

Χρέωση

2.000

Πίστωση

2.000

15/01/20X1

Διαθέσιμα (2.000*1,8)

Μετοχές εταιρείας Β (2.000*2,2)

Ζημιές (Αποτελέσματα χρήσης)

(Πώληση 2.000 μετοχών εταιρείας Β)

Χρέωση

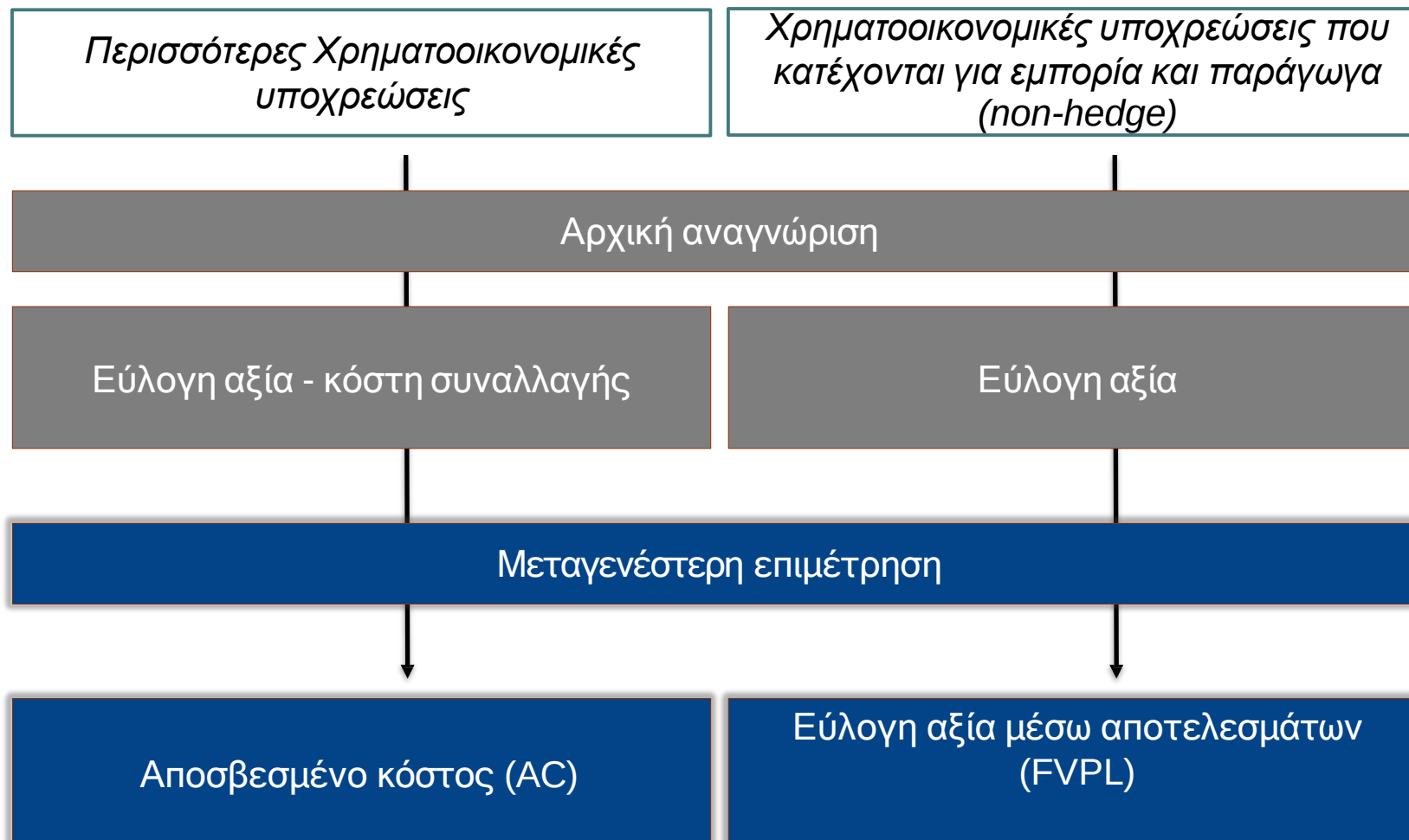
3.600

800

Πίστωση

4.400

Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις - Κατάταξη και επιμέτρηση



Η εταιρεία Α εξέδωσε την 01/01/20Χ0, ομόλογο μηδενικού επιτοκίου (zero coupon bond) 5ετούς διάρκειας με ονομαστική αξία € 500.000 έναντι € 340.291. Το πραγματικό επιτόκιο του ομολόγου είναι 8%.

Ζητείται

Ο λογιστικός χειρισμός της ανωτέρω συναλλαγής για τη χρήση που έληξε 31 Δεκεμβρίου 20Χ0.

Κατάταξη και επιμέτρηση – Παράδειγμα

Απάντηση

Ομόλογο: επιμέτρηση στο αποσβεσμένο κόστος.

Παρότι πρόκειται για ομόλογο μηδενικού επιτοκίου, η διαφορά μεταξύ της τιμής έκδοσης και της τιμής εξόφλησης θεωρείται χρηματοοικονομικό έξοδο και θα κατανεμηθεί στην 5ετία με βάση το πραγματικό επιτόκιο του ομολόγου.

Ο πίνακας απόσβεσης (amortization schedule) έχει ως εξής:

Χρήση	Υπόλοιπο έναρξης	Χρηματοοικονομικά έξοδα 8%	Πληρωμή	Υπόλοιπο λήξης
20X0	340.292	27.223	-	367.515
20X1	367.515	29.401	-	396.916
20X2	396.916	31.753	-	428.669
20X3	428.669	34.294	-	462.963
20X4	462.963	37.037	(500.000)	-

Απάντηση

01/01/20Χ0

Χρέωση

Πίστωση

Διαθέσιμα

340.292

Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που επιμετρώνται στο
αποσβεσμένο κόστος

340.292

(Αρχική αναγνώριση Χρηματοοικονομικής υποχρέωσης)

31/12/20Χ0

Χρέωση

Πίστωση

Χρηματοοικονομικά έξοδα ($340.292 \cdot 8\%$)

27.223

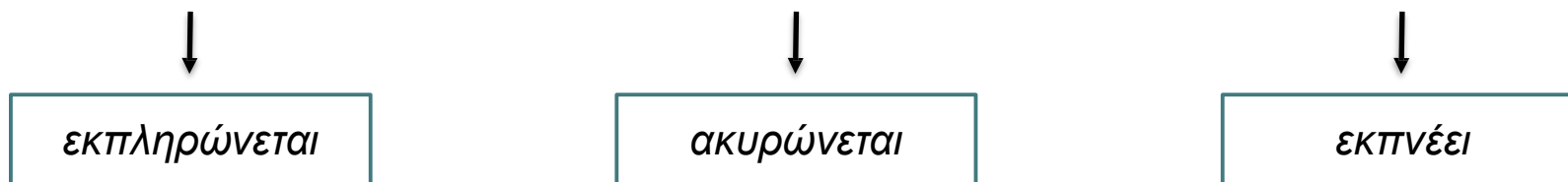
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που επιμετρώνται στο
αποσβεσμένο κόστος

27.223

(Λογισμός χρηματοοικονομικών εξόδων με βάση το πραγματικό επιτόκιο)

Παύση αναγνώρισης

Η οικονομική οντότητα διαγράφει χρηματοοικονομική υποχρέωση όταν, και μόνον όταν, εξοφλείται
- δηλαδή όταν η δέσμευση που καθορίζεται στη σύμβαση:



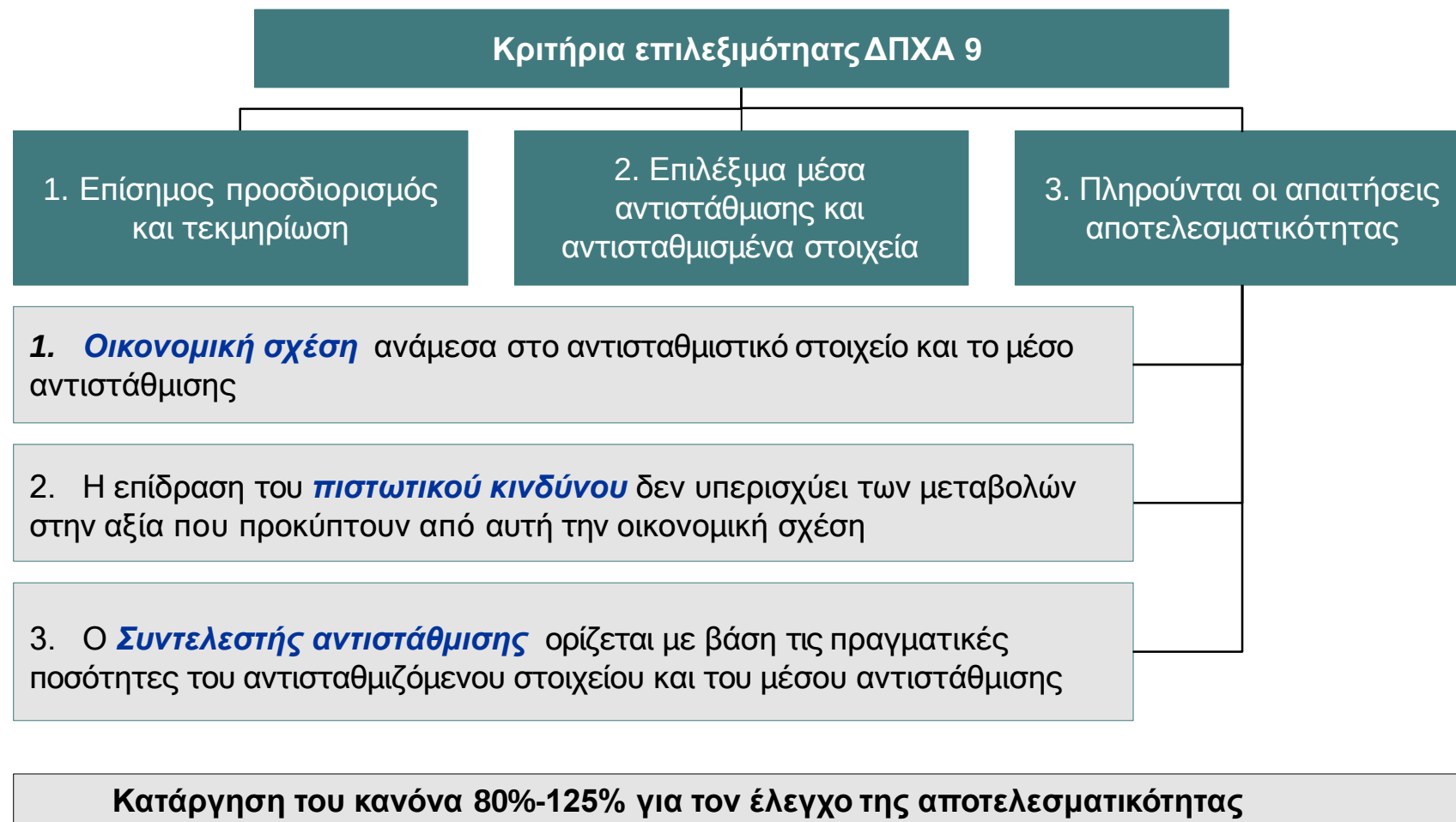
Μια ανταλλαγή μεταξύ οφειλέτη και δανειστή χρεωστικών μέσων με ουσιαστικά διαφορετικούς όρους αντιμετωπίζεται λογιστικά ως εξόφληση της αρχικής χρηματοοικονομικής υποχρέωσης και αναγνώριση νέας χρηματοοικονομικής υποχρέωσης. Ομοίως, ουσιώδης τροποποίηση των όρων* υφιστάμενης χρηματοοικονομικής υποχρέωσης ή μέρους αυτής αντιμετωπίζεται λογιστικά ως εξόφληση της αρχικής χρηματοοικονομικής υποχρέωσης και αναγνώρισης νέας χρηματοοικονομικής υποχρέωσης.

Σε αυτήν την περίπτωση, η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας μιας χρηματοοικονομικής υποχρέωσης (ή τμήματος χρηματοοικονομικής υποχρέωσης) που εξοφλείται ή μεταβιβάζεται σε άλλο μέρος και του ανταλλάγματος που καταβάλλεται, αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα.

**Οι όροι διαφέρουν ουσιαστικά εάν η προεξοφλημένη παρούσα αξία των ταμειακών ροών βάσει των νέων όρων, περιλαμβανομένων οποιονδήποτε αμοιβών έχουν καταβληθεί και αφαιρούμενων οποιονδήποτε αμοιβών ελήφθησαν και προεξοφλήθηκαν με τη χρήση του αρχικού πραγματικού επιτοκίου, διαφέρει τουλάχιστον κατά 10% από την προεξοφλημένη παρούσα αξία των ταμειακών ροών που απομένουν από την χρηματοοικονομική υποχρέωση.*

Λογιστική αντιστάθμισης

Κριτήρια επιλεξιμότητας για τη λογιστική αντιστάθμισης



Λογιστική αντιστάθμισης

Λογιστική αντιμετώπιση επιλέξιμων σχέσεων αντιστάθμισης

Είδη σχέσεων αντιστάθμισης	Αντισταθμιστικό στοιχείο	Μέσο αντιστάθμισης	Λογιστικός χειρισμός
Αντιστάθμιση εύλογης αξίας	Μεμονωμένο στοιχείο ή ομάδα: - Περιουσιακών στοιχείων - Υποχρεώσεων - Μη αναγνωρισμένη βέβαιη δέσμευση	A) παράγωγα ή τμήματα αυτών ή B) μη παράγωγα ή τμήματα αυτών	Επιμέτρηση αντισταθμιστικού στοιχείου και μέσου αντιστάθμισης στην εύλογη αξία και αναγνώριση κέρδους ή ζημίας στα Α/Χ (ή στα λοιπά συνολικά έσοδα για συμμετοχικό τίτλο για τον οποίο έχει επιλεγεί επιμέτρηση FVOCI)
Αντιστάθμιση ταμειακών ροών	Ταμειακές ροές που προκύπτουν από μεμονωμένο στοιχείο ή ομάδα: - Περιουσιακών στοιχείων - Υποχρεώσεων - Μη αναγνωρισμένη βέβαιη δέσμευση - Πολύ πιθανή προσδοκώμενη συναλλαγή		Επιμέτρηση μέσου αντιστάθμισης στην εύλογη αξία και αναγνώριση: - Αποτελεσματικού σκέλους του κέρδους ή ζημίας στα λοιπά συνολικά έσοδα - Αναποτελεσματικού σκέλους κέρδους ή ζημίας στα Α/Χ
Αντιστάθμιση καθαρής επένδυσης σε εκμετάλλευση εξωτερικού	Καθαρή επένδυση σε εκμετάλλευση εξωτερικού όπως περιγράφεται στο ΔΛΠ 21		Ανακύκλωση μέσω Α/Χ όταν το αντισταθμιστικό στοιχείο επιδράσει στα Α/Χ (π.χ. σε περίπτωση πώλησης)

Λογιστική αντιστάθμισης

Αντιστάθμιση εύλογης αξίας - Παράδειγμα

Έστω ότι η εταιρεία εμπορίας πλαστικών Α κατέχει στο απόθεμά της την 01/12/20X0 1.000.000 κιλά πρώτης ύλης (πολυπροπυλένιο) κόστους € 1.100.000. Προκειμένου να αντισταθμίσει τυχόν μεταβολές στην εύλογη αξία της πρώτης ύλης, συνάπτει συμβόλαιο μελλοντικής εκπλήρωσης (future contract) με το οποίο συμφωνείται να πωλήσει 1εκ κιλά πολυπροπυλενίου στις 30/4/20X1 προς € 1,15/κιλό. Η τιμή αγοράς του πολυπροπυλενίου στις 31/12/20X0 ανέρχεται σε ποσό € 1,2/κιλό και η τιμή του συμβολαίου μελλοντικής εκπλήρωσης για πώληση στις 30/4/20X1 σε € 1,24/κιλό.

Ζητείται

Θεωρώντας ότι τα κριτήρια επιλεξιμότητας για τη λογιστική αντιστάθμισης πληρούνται, παραθέστε το λογιστικό χειρισμό της ανωτέρω συναλλαγής για τη χρήση που έληξε 31 Δεκεμβρίου 20X0:

A) χωρίς χρήση λογιστικής αντιστάθμισης

B) με χρήση λογιστικής αντιστάθμισης

Λογιστική αντιστάθμισης

Αντιστάθμιση εύλογης αξίας - Παράδειγμα

Απάντηση

Η εταιρεία Α σύναψε το συμβόλαιο μελλοντικής εκπλήρωσης για να προστατευθεί από τυχόν πτώση στην τιμή του πολυπροπυλενίου. Ωστόσο, οι τιμές αυξήθηκαν με αποτέλεσμα να προκύψει ζημία από το συμβόλαιο μελλοντικής εκπλήρωσης:

A) Χωρίς χρήση λογιστικής αντιστάθμισης

Συμβόλαιο μελλοντικής εκπλήρωσης (Παράγωγο, που δεν χρησιμοποιείται ως μέσο αντιστάθμισης: επιμέτρηση στη εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων)

31/12/20X0	Χρέωση	Πίστωση
Ζημιές A/X $(1\text{εκ} \cdot (1,24 - 1,15))$	90.000	
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις (Επιμέτρηση παραγώγου στις 31/12/20X0)		90.000

Τα αποθέματα επιμετρώνται στην κατ' είδος χαμηλότερη τιμή μεταξύ κόστους και καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας βάσει των προβλεπόμενων στο ΔΛΠ 2 και συνεπώς δεν προκύπτει μεταβολή στην αξία τους.

Λογιστική αντιστάθμισης

Αντιστάθμιση εύλογης αξίας - Παράδειγμα

Απάντηση

B) Με χρήση λογιστικής αντιστάθμισης

Η προκύπτουσα ζημία από το συμβόλαιο μελλοντικής εκπλήρωσης ποσού € 90.000 θα αναγνωρισθεί στα αποτελέσματα χρήσης όπως και στην περίπτωση Α

31/12/20X0	Χρέωση	Πίστωση
Ζημιές Α/Χ $(1\epsilon\kappa \cdot (1,24 - 1,15))$	90.000	
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις (Επιμέτρηση παραγώγου στις 31/12/20X0)		90.000

Λόγω εφαρμογής λογιστικής αντιστάθμισης τα αποθέματα θα επιμετρηθούν και αυτά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων και όχι στην κατ' είδος χαμηλότερη τιμή μεταξύ κόστους και καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας όπως προβλέπεται βάσει ΔΛΠ 2.

Λογιστική αντιστάθμισης

Αντιστάθμιση εύλογης αξίας - Παράδειγμα

Απάντηση

	€ '000		
Εύλογη αξία αποθέματος στις 31/12/20Χ0 (1εκ*1,2)	1.200		
Εύλογη αξία την 01/12/20Χ0 = κόστος	<u>1.100</u>		
Κέρδος	100		
31/12/20Χ0		Χρέωση	Πίστωση
Αποθέματα		100.000	
Κέρδη Α/Χ			100.000
(Επιμέτρηση αποθεμάτων στις 31/12/20Χ0)			

Συνεπώς, με τη χρήση της λογιστικής αντιστάθμισης προκύπτει (καθαρό αποτέλεσμα) κέρδος € 10.000, ενώ χωρίς τη χρήση λογιστικής αντιστάθμισης προκύπτει ζημία € 90.000

Λογιστική αντιστάθμισης

Αντιστάθμιση ταμειακών ροών - Παράδειγμα

Η εταιρεία Α αγοράζει ένα παράγωγο την 01/12/20Χ0 για να προστατέψει τις μελλοντικές ταμειακές εισροές που συνδέονται με ένα περιουσιακό της στοιχείο. Η τιμή απόκτησης του παραγώγου είναι μηδενική, ενώ η αγοραία αξία του στις 31/12/20Χ0 ανέρχεται σε ποσό € 8.000 . Η αντίστοιχη ζημία από τις μελλοντικές ταμειακές ροές ανέρχεται σε ποσό € 10.000 σε όρους εύλογης αξίας.

Ζητείται

Θεωρώντας ότι τα κριτήρια επιλεξιμότητας για τη λογιστική αντιστάθμισης πληρούνται, παραθέστε το λογιστικό χειρισμό της ανωτέρω συναλλαγής για τη χρήση που έληξε 31 Δεκεμβρίου 20Χ0:

Λογιστική αντιστάθμισης

Αντιστάθμιση ταμειακών ροών - Παράδειγμα

Απάντηση

Η αντιστάθμιση είναι πλήρως αποτελεσματική καθώς το κέρδος του μέσου αντιστάθμισης είναι μικρότερο της ζημίας από τις ταμειακές ροές. Συνεπώς, το σύνολο του κέρδους ποσού € 8.000 θα αναγνωρισθεί στα λοιπά συνολικά εισοδήματα.

31/12/20X0

Χρέωση

Πίστωση

Παράγωγο

8.000

Λοιπά συνολικά έσοδα

8.000

(Επιμέτρηση παραγώγου στις 31/12/20X0)

Βιβλιογραφία

ICAEW, Corporate Reporting study manual, part 1, 2019.

ICAEW, Corporate Reporting study manual, part 2, 2019.

IFRS Foundation, IFRS Standards-Required 1 January 2018 (Blue book), part A, 2018.

PwC, IFRS 9 Financial Instruments Understanding the basics, 2017.